

SUOMEN PANKKISEKTORIN OMAVARAISUUS VAHVISTUNUT KORONAPANDEMIAN AIKANA

Suomen pankkisektorin omavaraisuus vahvistunut koronapandemian aikana

1 Sääntelymuutos finanssikriisin seurauksena

Finanssikriisin jälkeen on luotu paljon uutta rahoitusala koskevaa sääntelyä, jolla on pyritty vahvistamaan pankkisektorin häiriönsietokykyä. Yksi erittäin keskeisistä kysymyksistä on pankin omien varojen määrä eli pankin omavaraisuus. Korkeampi omien varojen määrä suojaaa pankkeja talouden häiriöitä vastaan. Toisaalta korkeampi omien varojen määrä lisää pankin kustannuksia ja voi mm. nostaa luotonannon hintaa.

Velkaantuneisuudesta käydään parhaillaan tiivistä keskustelua niin valtioiden kuin kotitalouksien tasolla. Velkaantumiskeskustelu koskee myös pankkeja enenevässä määrin, kun EU:n vakavaraisuusasetuksen päivytyksen (ns. CRR2) myötä pankkien vähimmäisomavaraisuusastetta mittaava tunnusluku (leverage ratio) muuttui pankkeja sitovaksi 28. kesäkuuta. Tähän asti vaade on ollut pelkästään seurattava indikaattori.

2 Miten vähimmäisomavaraisuusasteen vaade lasketaan?

Vähimmäisomavaraisuusaste eli omien varojen vähimmäisvaatimus lasketaan jakamalla pankin omien varojen määrä vähimmäisomavaraisuusasteen kokonaisvastuilla. Sääntelyn mukainen minimitaso on 3 prosenttia. Globaalisti merkittävillä pankeilla se voi olla tätä korkeampi.

Omien varojen erässä raportoidaan taseen ensisijainen pääoma (T1) ja kokonaisvastuissa otetaan huomioon sekä taseen vastuut että taseen ulkopuoliset vastuut.

Ensisijainen pääoma jakaantuu kahteen osaan: ydinpääomaan (CET1) ja ensisijaiseen lisäpääomaan (AT1). Nämä ovat erittäin korkealaatuista pankin omaa pääomaa. Ydinpääomaan lasketaan esimerkiksi pankin kertyneet voittovarot¹ ja ensisijaiseen lisäpääomaan pääomainstrumentit, jotka täyttävät vakavaraisuusasetuksen edellytykset^{2 3}.

3 Sitovan vähimmäisomavaraisuusasteen tarkoitus

Vähimmäisomavaraisuusastevaatimuksen tarkoituksena on taata, että pankeilla on riittävästi ensisijaista hyvää pääomaa suhteessa kokonaisvastuisiinsa. Liiallisen velkaantumisen kontrolloimista seurataan osana pankkien vakavaraisuuden hallintaprosessia.

Omien varojen korkeampi määrä pienentää pankin todennäköisyyttä joutua maksukyvyttömyyteen, selvitystilaan tai konkurssiin. Vaatimuksen tavoitteena on osaltaan estää pankkien liiallista velkaantumista ja siten vähentää pankkien herkkyyttä talouden häiriöille. Tämä pienentää pankkikriisien todennäköisyyttä.

Toisin kuin vakavaraisuuslaskennassa, vähimmäisomavaraisuutta laskettaessa taseen eriä ei painoteta niiden riskisyyttä kuvaavilla kertoimilla (riskipainoilla) vaan sekä esimerkiksi lainat kotitalouksille ja valtioille saavat saman kohtelun.

Vähimmäisomavaraisuusvaade täydentää vakavaraisuuslaskentaa. Suhdeluvun ympärillä ei käydä yhtä paljon keskustelua kuin riskiperusteisesta vakavaraisuuslaskennasta, jonka osalta on olemassa erilaisia näkemyksiä sovellettavista riskipainoista. Siinä mielessä vaade

¹ <https://www.eba.europa.eu/eba-updates-list-cet1-instruments>

² <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/HTML/?uri=CELEX:32013R0575>

³ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019R0876&from=EN>

on esimerkki selkeästä ja ymmärrettävästä sääntelystä. Toistaiseksi vaateen laskentaan ei liity muita lisävaatimuksia kuin maailmanlaajuisiin systemaattisesti merkittäviin pankkeihin sovellettava lisäpuskurivaatimus, joka nostaa niiden vähimmäisomavaraisuusvaatimusta⁴.

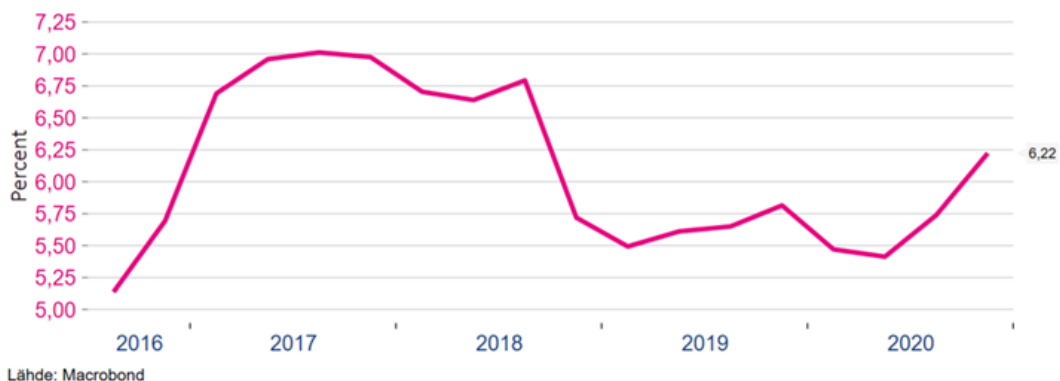
On syytä huomioida, että pääomien kasvattaminen lisää pankkien varainhankinnan keskimääräisiä kustannuksia oman pääoman ollessa muuta varainhankintaa kalliimpaa. Toisaalta pankin vahvistunut omavaraisuus saattaa myös pienentää pankin velkamuotoisen rahan hintaa. Lisäksi korkeammat pääomavaatimukset voivat kasvattaa myös lainarahan hintaa ja muutenkin vaikuttaa lainanantoon negatiivisesti⁵.

4 Suomalaispankkien tappionsieto- ja luotonmyöntökyky vahvistuivat vuonna 2020

Koronapandemia ja sen synnyttämä talouskriisi vaikuttivat suomalaispankkien toimintaympäristöön vuonna 2020. Talouden vaikeuksista ja kasvaneesta epävarmuudesta huolimatta Suomen pankkisektorin omavaraisuusasteen muutokset jäivät vähäisiksi ja lopulta suhdeluku parani hieman.

Suomen pankkisektorin tunnusluku oli vuoden 2020 lopulla keskimäärin 6,2 %, kun lainsäätäjän asettama minimivaade on 3 %. Kotimaisen pankkisektorin ensisijaisten omien varojen määrä kasvoi n. 2,3 miljardia euroa ja kokonaisvastuut n. 20,9 miljardia euroa vuoden 2020 aikana⁶. Suomalaispankkien tappionsieto- ja luotonmyöntökyky vahvistuivat vuonna 2020, kun omien varojen määrä suhteessa kokonaisvastuuihin kasvoi.

Kotimaisen pankkisektorin omavaraisuus

Alkuvuonna 2020 Suomen pankkisektorin omavaraisuusaste laski, mikä johtui taseiden kasvusta eli muun muassa pankkien osallistumisesta keskuspankin rahapoliittisiin operaatioihin. Suhdeluku parani loppuvuotta kohden ja oli vuoden 2020 lopussa 6,2 %

4

https://www.bis.org/basel_framework/chapter/LEV/40.htm?inforce=20220101&published=20191215#:~:text=The%20leverage%20ratio%20buffer%20will,1%25%20leverage%20ratio%20buffer%20requirement.

https://www.bis.org/basel_framework/chapter/LEV/40.htm?inforce=20230101&published=20200327

5

https://www.copenhageneconomics.com/dyn/resources/Publication/publicationPDF/4/524/1582100336/copenhagen-economics_impact-of-the-final-basel-iii-framework-in-sweden.pdf

⁶ <https://www.finanssivalvonta.fi/tilastot/pankki/tilinpaatosten-avainluvut/>

nousten vuoden 2019 lopulta 0,3 prosenttiyksikköä. Omavaraisuusasteen vahvistumista selittävät erityisesti ydinpääomaa kasvattaneet voittovarot sekä omavaraisuusasteen laskentaan väliaikaisesti myönnetty huojennus, jonka nojalla osa pankin keskuspankkivastuista voidaan jättää huomiotta omavaraisuusasteen laskennassa⁷. Väliaikainen huojennus oli alun perin voimassa kesäkuuhun 2021 asti mutta sitä on jatkettu maaliskuuhun 2022 asti^{8 9}.

Vertailun vuoksi todettakoon, että merkittävimpien EU-alueen pankkien keskimääräinen omavaraisuusaste oli joulukuun 2020 lopussa 5,8 %¹⁰.

On syytä huomioida, että laskenta ei ota huomioon tase-erien laatua. Eurooppalaisessa vertailussa suomalaisten pankkien taseet ovat erittäin hyvässä kunnossa¹¹. Ydinpääoman kasvu kertyneiden voittovarojen kautta kertoo, että suomalaiset pankit toimivat kannattavasti terveellä liiketoimintapohjalla.

Kun mittarina käytetään velkaantuneisuutta, on suomalaisten pankkien kyky hoitaa velvoitteensa sekä myöntää lainoja erittäin hyvä.

5 Säädöstausta:

EU:n luottolaitosten häiriönsietokyvyn edelleen parantamiseksi annettiin 7.6.2019 **uudistuspaketti**: Euroopan neuvoston ja parlamentin asetus 2019/876 (ns. CRR2) ja direktiivi 2019/878 (ns. CRDV).

Uudistuspaketin keskeisimpiin kohtiin kuuluu

- sitova vähimmäisomavaraisuusaste (LR), jolla estetään laitosten liiallinen velkaantuminen, sekä maailmanlaajuisiin järjestelmän kannalta merkittäviin pankkeihin sovellettava vähimmäisomavaraisuusastepuskuri
- vaade tulee sitovaksi 28.6.2021

Lisäsäädös:

- EKP:n neuvosto on päätöksellään 16.9.2020 todennut poikkeuksellisten olosuhteiden vallitsevan COVID19-epidemian seurauksena. EKP:n pankkivalvonta on tämän perusteella antanut julkisen ilmoituksen poikkeuksellisten olosuhteiden valitsemisesta. Ilmoitus koskee EKP:n suorassa valvonnassa olevia pankkeja.
- Finanssivalvonta on tehnyt samansisältöisen päätöksen poikkeuksellisten olosuhteiden vallitsemisesta omassa suorassa valvonnassaan olevien pankkien osalta 21.10.2020 edellä mainitun EKP:n neuvoston päätöksen perusteella.
- Päätös vaikuttaa julkistamisvaatimuksen piirissä olevan omavaraisuusasteen laskentaan. Laskennassa voidaan jättää huomioon ottamatta EKP:n neuvoston päätöksessä mainitut keskuspankkivastuut, joilla on merkitystä rahapolitiikan välittymisen ja siten rahapolitiikan toteuttamisen kannalta.

.

⁷ <https://www.finanssivalvonta.fi/tiedotteet-ja-julkaisut/valvottavatiedotteet/2020/vahimmaisomavaraisuusasteen-laskentaan-vaikuttava-ilmoitus-poikkeuksellisten-olosuhteiden-vallitsemisesta-covid19-epidemian-seurauksena/>

⁸ <https://www.bankingsupervision.europa.eu/press/pr/date/2021/html/ssm.pr210618-6cae096a27.en.html>

⁹ <https://www.finanssivalvonta.fi/tiedotteet-ja-julkaisut/valvottavatiedotteet/2021/vahimmaisomavaraisuusasteen-laskentaan-vaikuttava-ilmoitus-poikkeuksellisten-olosuhteiden-jatkumisesta-covid19-epidemian-seurauksena/>

¹⁰ <https://www.statista.com/statistics/1110242/leverage-ratios-for-banks-in-europe-by-country/>

¹¹ <https://www.finanssivalvonta.fi/tilastot/pankki/luotto-ja-takauskanta-eraantyneet-ja-jarjestamattomat-saamiset/>

Finanssiala ry
Itämerenkatu 11-13
00180 Helsinki
www.finanssiala.fi

